

Исследование Lesson Study и Action research для ценностного подхода в учебном процессе

Цель:

Организация LS и AR.

Предоставить учителям **инструменты** и **методы** для проведения педагогических исследований в своей практике.

Повысить качество образовательного процесса через **внедрение** результатов педагогических исследований.

Lesson Study и Action Research - это два метода профессионального развития учителей, которые имеют много общего, но в то же время отличаются ключевыми принципами и целями.

LS САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ

- Ортақ сыныбы, ортақ мәселесі бар мұғалімдер тобы жүргізеді;
- Бірлесіп жоспарлайды;
- Сыныпты топ мүшелері бақылайды;
- Бірлесіп талдайды;
- Бірлесіп қайта жоспарлайды

Сабақты зерттеу үдерісі оқушының сабақ барысындағы белсенділігін, іс-әрекетін және оның не үйренгенін зерделеуге, қадағалауға бағытталған!

Сабақты зерттеу тәсілі мұғалімнің оқыту тәсілдерін, іс-әрекетін, мінез-құлқын қадағалауға бағытталмаған!

LS ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА

- Проводится группой учителей с общим классом, общей проблемой;
- Совместно планируют;
- Члены команды наблюдают урок;
- Совместно анализируют;
- Совместно перепланируют

Процесс изучения урока направлен на изучение, отслеживание активности, деятельности ученика во время урока и того, чему он научился!

Способ изучения урока не направлен на отслеживание способов обучения, действий, поведения учителя!

AR ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ

- Мұғалім жеке белгілі бір сыныпты(оқушыны) зерттейді
- Мұғалім өзі жоспарлайды;
- Мұғалім өзі бақылайды;
- Мұғалім өзі талдау жасайды;
- Қайта өзі жоспарлайды.

AR ИССЛЕДОВАНИЕ В ДЕЙСТВИИ

- Учитель изучает индивидуально определенный класс(ученика)
- Учитель сам планирует;
- Учитель сам наблюдает;
- Учитель сам делает анализ;
- Снова сам планирует.

Lesson Study Артықшылықтары:

Бірлескен оқыту: мұғалімдер топтарда жұмыс істейді, бұл тәжірибе мен идеялармен алмасуға ықпал етеді, сонымен қатар проблемаларды бірлесіп шешуді қолдайды.

Оқыту мен оқуды терең түсіну: сабақтарды талқылау және талдау оқушылардың материалды қалай қабылдайтынын және қандай әдістер тиімді екенін жақсы түсінуге мүмкіндік береді.

Үздіксіз жетілдіру: әртүрлі тәсілдерді қолданып көргеннен кейін мұғалімдер алған тәжірибелері мен пікірлері негізінде өз әдістерін бейімдей алады.

Білім сапасын арттыру: оқыту әдістерін жақсарту оқушылардың белсенділігі мен үлгерімінің жоғары деңгейіне әкеледі.

Кәсіби дағдыларды дамыту: мұғалімдер өздерінің аналитикалық және рефлексиялық дағдыларын дамытады, бұл олардың кәсіби өсуіне ықпал етеді.

Қолдау мәдениетін құру: Lesson Study әріптестер арасында ашық және қолдау атмосферасын құруға ықпал етеді, мұнда мұғалімдер өз тәжірибелерін талқылауға және сындарлы кері байланыс алуға ыңғайлы.

Оқытудағы инновациялар: білім беру процесіне инновациялық идеяларды енгізуге әкелетін жаңа тәсілдер мен әдістермен тәжірибе жасау мүмкіндігі.

Оқушыларға назар аудару: әдіс оқушылардың қажеттіліктеріне бағытталған, өйткені ұсынылған өзгерістер олардың оқу процесіне қалай әсер ететіні әрқашан талданады.

Ұзақ мерзімді өзгерістер: сабақты үйрену қысқа мерзімді жақсартуларға ғана емес, сонымен қатар білім беру тәжірибесінде ұзақ мерзімді өзгерістерге әкелуі мүмкін.

Кәсіби байланыс желілерін кеңейту: Lesson Study-ге қатысатын мұғалімдер болашақ ынтымақтастық пен ресурстармен алмасу үшін пайдалы болуы мүмкін кәсіби байланыстарды қалыптастырады.

Преимущества Lesson Study:

- 1. Совместное обучения:** Учителя работают в группах, что способствует обмену опытом и идеями, а также поддерживает совместное решение проблем.
- 2. Углубленное понимание преподавания и обучения:** Обсуждение и анализ уроков позволяют лучше понять, как учащиеся воспринимают материал и какие методы наиболее эффективны.
- 3. Постоянное совершенствование:** Попробовав различные подходы, учителя могут адаптировать свои методы на основе полученного опыта и отзывов.
- 4. Повышение качества образования:** Улучшение методов преподавания приводит к более высокому уровню вовлеченности и успеваемости учащихся.
- 5. Развитие профессиональных навыков:** Учителя развивают свои аналитические и рефлексивные навыки, что способствует их профессиональному росту.
- 6. Создание поддерживающей культуры:** Lesson Study способствует созданию открытой и поддерживающей атмосферы между коллегами, где учителя чувствуют себя комфортно, обсуждая свои практики и получая конструктивную обратную связь.
- 7. Инновации в обучении:** Возможность экспериментировать с новыми подходами и методами, что может привести к внедрению инновационных идей в образовательный процесс.
- 8. Фокус на учащихся:** Метод ориентирован на нужды учащихся, так как всегда анализируется, как предложенные изменения влияют на их учебный процесс.
- 9. Долгосрочные изменения:** Изучение уроков может привести не только к краткосрочным улучшениям, но и к долгосрочным изменениям в образовательной практике.
- 10. Расширение сетей профессиональных контактов:** Учителя, участвующие в Lesson Study, формируют профессиональные связи, что может быть полезно для будущих сотрудничеств и обмена ресурсами.

LS САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ

- **Фокус:** белгілі бір сабақты немесе оқу әрекетін жақсарту.
- **Процесс:** оның тиімділігін оңтайландыру мақсатында белгілі бір сабақты жоспарлау, өткізу және талдау.
- **Мақсаты:** оқушыларға нақты оқу мақсаттарына жетуге көмектесетін тиімді сабақ құру.
- **Қатысушылар:** бір сабақты әзірлеу, өткізу және талдау үшін бірге жұмыс істейтін мұғалімдер тобы.
- **Мысалдар:** тақырып бойынша жаңа сабақ әзірлеу, оқу процесіне жаңа технологияларды енгізу, тапсырма форматын өзгерту.

LS ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА

- **Фокус:** Улучшение конкретного урока или учебной деятельности.
- **Процесс:** Планирование, проведение и анализ одного конкретного урока с целью оптимизации его эффективности.
- **Цель:** Создание эффективного урока, который помогает учащимся достичь конкретных учебных целей.
- **Участники:** Группа учителей, работающих вместе над разработкой, проведением и анализом урока.
- **Примеры:** Разработка нового урока по теме, внедрение новых технологий в процесс обучения, изменение формата задания.

AR IC-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ

Фокус: білім беру ортасындағы белгілі бір мәселені шешу.

Процесс: мәселені шешуге бағытталған жоспарлау, әрекет ету, бақылау, рефлексия және қайта қараудың циклдік процесі.

Мақсаты: практикалық мәселенің шешімін табу, бар оқыту немесе оқыту тәжірибесін жақсарту.

Қатысушылар: әдетте жеке немесе белгілі бір мәселені шешуге қатысатын шағын топта орындалады.

Мысалдар: оқушылардың үлгерімінің төмендігі мәселесінің шешімін табу, бағалаудың жаңа әдісін енгізу, топтық жұмысты жақсарту.

AR ИССЛЕДОВАНИЕ В ДЕЙСТВИИ

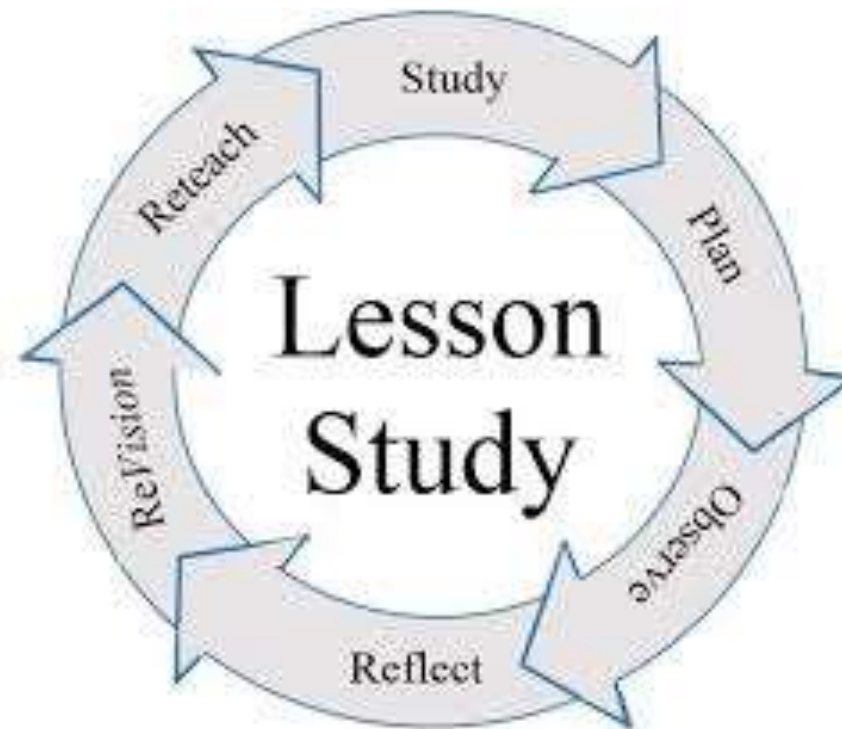
Фокус: Решение конкретной проблемы в образовательной среде.

- **Процесс:** Циклический процесс планирования, действия, наблюдения, рефлексии и пересмотра, направленный на решение проблемы.
- **Цель:** Поиск решения практической проблемы, улучшение существующей практики преподавания или обучения.
- **Участники:** Обычно проводится индивидуально или в маленькой группе, участвующих в решении конкретной проблемы.
- **Примеры:** Поиск решения проблемы низкой успеваемости учащихся, внедрение нового метода оценивания, улучшение работы в группах.

Lesson study/зерттеу сабағы

Зерттеу сабағы қарапайым идея болып табылады. Егер сіз оқытуды жақсартқыңыз келсе, онда басқа мұғалімдермен бірге жұмыс істеу-жоспарлау, бақылау және сабақ бойынша ой жүгірту маңызды екенін біліңіз!

(Lewis, 2002)

Сабақты зерттеу үдерістері

Процесс исследования урока

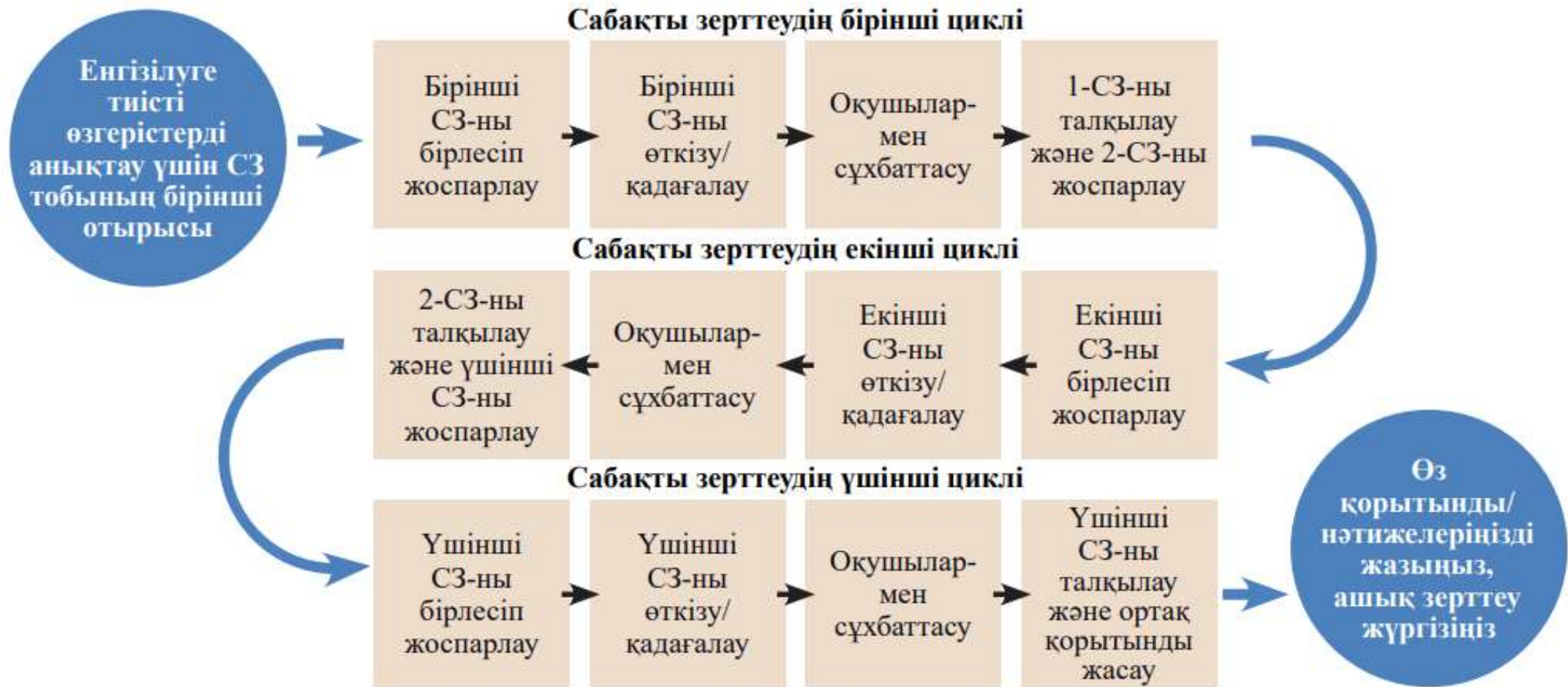

Lesson study (учебное исследование) — это метод профессионального развития учителей, при котором они совместно планируют, проводят и обсуждают уроки с целью улучшения образовательного процесса.

Основные этапы, как проводится lesson study:

- 1.Формирование группы:** Соберите небольшую группу учителей, заинтересованных в совместной работе и развитии.
- 2.Определение темы и цели:** Выберите тему урока и определите цели, которые вы хотите достичь. Это может быть конкретный аспект дисциплины, который вы хотите улучшить.
- 3.Планирование урока:** Совместно разрабатывайте план урока, обсуждая методы, используемые в обучении, материалы и активные формы работы с учащимися. Включите в план способы оценки усвоения материала.
- 4.Проведение урока:** Один из членов группы проводит урок, пока остальные наблюдают. Наблюдатели делают заметки о взаимодействии между учителем и учениками, а также о том, как учащиеся воспринимают материал.
- 5.Обсуждение и рефлексия:** После урока группа собирается для обсуждения. Обсуждаются наблюдения, успехи и трудности, а также идеи для улучшения урока. Это может включать вопросы о том, как учащиеся понимали материал, какие методы были эффективными и что можно улучшить.
- 6.Корректировка плана урока:** На основе полученной информации группа может переработать план урока, добавляя новые подходы или корректируя существующие.
- 7.Повторное проведение урока (по желанию):** Если есть возможность, планируйте второй урок с учетом полученных рекомендаций и наблюдений.
- 8.Документирование и распространение результатов:** Запишите результаты вашего урока и обсуждений, чтобы другие учителя могли воспользоваться вашим опытом. Это может быть сделано через статьи, презентации или сетевые ресурсы.

Этот процесс может повторяться несколько раз, позволяя группе учителей постоянно совершенствоваться и находить новые методы обучения. Lesson study способствует не только профессиональному росту учителей, но и более глубокому пониманию их учащихся.

1-сурет. Сабақты зерттеу циклдері

Содержание планируемых для преподавания учебных программ

Методика преподавания, подлежащая разработке, совершенствованию, модификации

Сосредоточенность на обучении учащихся, а не на преподавание учителей

Потребности исследуемых учащихся

Зерттеу кезеңдері

- Топтар құру
- Қатысушылардың рөлдерін белгілеу
- Зерттеу тақырыбын анықтау
- Зерттеу сұрағын құрастыру
- Сабақты бірлесіп жоспарлау
- Сабақты қадағалау тәсілдерін таңдау
- Зерттеу сабағын өткізу
- Сабақтан кейінгі талдау жүргізу
- Талдау және рефлексия негізінде қорытынды шығару
- Қорытынды негізінде жетілдіруді қажет ететін салаларды анықтау
- Нәтижелерді жариялау

Этапы исследования

- Создание групп
- Установление ролей участников
Определение темы исследования
Составление исследовательского вопроса Совместное планирование урока
- Выбор способов наблюдения урока
Проведение исследовательского урока
Проведение послешкольного анализа
Вывод на основе анализа и рефлексии
Определение областей, требующих совершенствования на основе заключения
- Публикация результатов

Сабақты зерттеу

1. Топ құру

2. Жоспарлау кезеңі

Оқушылардың ұзақ мерзімді мақсаттарын, академиялық, әлеуметтік, этикалық дамуын талқылау

Оқытылатын тақырып пен тарауды таңдау; тақырып пен тарауға, сабаққа арналған оқу мақсаттарын талқылау

Ұзақ мерзімді мақсатқа және сабақ/оқу мақсатына қол жеткізуге бағытталған сабақ жоспарлау

3. Зерттеу сабағы

4. Оқушылармен сұхбат

ЗЕРТТЕУ САБАҒЫ
Шынайы сыныптағы сабақ; қатысушы мұғалімдер оқушылардың ойлау, оқу әрекеттерін, мінез-құлқын және т.б. зерделейді

5. Сабақтан кейінгі шаралар

Сабақты талқылау
Зерттеу сабағын талқылау. Сабақтың ұзақ мерзімді мақсатқа және сабақ мақсатына жетуге қаншалықты көмектескенінің дәлелдеріне баса назар аудару

Білімді жинақтау
Есеп жазу, ол сабақ жоспарын, деректерді және пікірталас хаттамасын қамтиды. Қажет болса, сабақты жетілдіріп, тағы да өткізу немесе жаңа зерттеу сұрағын белгілеу

Келесі жоспарлау

1. Топ құру

- Сыныптағы оқу мәселесін анықтау
- Осы сыныпта сабақ беретін , осы мәселесі бар мұғалімдермен бірлесу
- Зерттеу объектілерін **(1, бірнеше, бүкіл сынып) анықтау;**
- Зерттеу сұрағын құрастыру
- Зерттеу кестесін құрастыру (зерттеу сабақтарының уақытын, зерттеу сабақтарын өткізетін мұғалімдер, бірлесіп жоспарлау, талқылау уақытын қою)

-Определение проблемы в классе

- Объединиться с учителями , которые преподают в этом классе, у которых есть эта проблема
- Определение объектов исследования (1, несколько, весь класс) ;
- Составление исследовательского вопроса
- Составление графика исследований (обсуждение времени исследовательских занятий, учителей, проводящих исследовательские занятия, совместное планирование)

1.Создание группы

Қатысушылардың рөлдері

• 1 нұсқа

- Хатшы - 1
- Бақылаушы -3
- Мұғалім-1
- Модератор-1

• 2 нұсқа

- Психолог-1
- Жетекші-1
- Мұғалім-4

Роли участников

• 1 вариант

- Секретарь - 1
- Наблюдатель -3
- Учитель-1
- Модератор-1

• 2 вариант

- Психолог-1
- Ведущий-1
- Учитель-4

Сабақты зерттеу тобының жұмыс жоспары

Оқу жылының айы (аптасы)	Сабақ өткізетін мұғалім	Сабақты өткізу уақыты	Сабақты талдау бойынша кездесу
Қыркүйек			
Қыркүйек			
Қазан			
Қазан			
Қараша			
Қараша			

План работы исследовательской группы урока

Месяц(неделя) учебного года	Учитель, который проводит урок	Дата и время введения урока	Встреча по анализу урока
Сентябрь			
Сентябрь			
Октябрь			
Октябрь			
Ноябрь			
Ноябрь			

Сабақты бақылау

- **Бақылап байқау.**

Оқушылардың оқуын бақылай отырып, оқушы сабақты түсіне алмаса немесе сабаққа назарын аудара алмаса да бақылаушы оқушылармен сөйлеспеу керек. Оқушылармен сөйлесу мұғалімнің сабақты тоқтатуға мәжбүр екенін білдіреді.

- **Бақылап жазу.**

Сабақ кезінде бақылау жүргізгенде, сабақ жоспарын алып, жазбалар жазу керек.

Наблюдение за уроком

- **Наблюдая-наблюдай.**

Наблюдая, как учатся ученики, учитель должен избегать разговора с учащимися, если они не могут понять урок или не сконцентрированы на уроке. Разговор с учениками означает, что учитель вынужден прерывать урок.

- **Наблюдая-фиксируй.**

Когда Вы проводите наблюдение во время урока, необходимо взять поурочный план и делать заметки.

Пән	Сабақтың тақырыбы		Мұғалім/бақылаушы				
Осы Lesson Study-дегі оқу мақсаты қандай (ол тізбектелген сабақтар топтамасының бір бөлігі болуы мүмкін). Осы Lesson Study-де қандай әдістемені жетілдіруді/әзірлеуді мақсат етіп қойдыңыз?							
Ағымдағы жетістіктер мен табыс критерийлері Олардан сабақ соңында белгілі бір аспекті бойынша қандай нәтиже күтетінінзді сипаттаңыз.	Бақылаудағы А оқушы..... Осы оқушыға арналған табыс критерийлері		Бақылаудағы В оқушы Осы оқушыға арналған табыс критерийлері		Бақылаудағы С оқушы Осы оқушыға арналған табыс критерийлері		
Тізбектелген сабақтар топтамасының кезеңі	А оқушы(лар) қалай жауап береді деп күтесіз	<i>Жауап беру кезінде ол(ар) қалай бақыланды</i>	В оқушы(лар) қалай жауап береді деп күтесіз	<i>Жауап беру кезінде ол(ар) қалай бақыланды</i>	С оқушы(лар) қалай жауап береді деп күтесіз	<i>Жауап беру кезінде ол(ар) қалай бақыланды</i>	Мысалдар / сұрақтар
Кезең ... (шамамен жұмсалатын уақыт)							
Кезең... (шамамен жұмсалатын уақыт)							
Қорытынды кезең ... (шамамен жұмсалатын уақыт)							
Оқушылар нені істей алды? (Олар қандай нәтижелерге жетті және оның қандай дәлелдері бар?)							
Алғашқы ойлар							

Какова цель обучения на данном *Lesson Study* (он может быть частью более продолжительной последовательности обучения) Разработка какой методики обучения является целью данного *Lesson Study*? Совершенствование...

Текущие достижения и критерии успеха Опишите результаты в рамках конкретных аспектов, которые Вы ожидаете от учеников по окончании	Исследуемый ученик А..... Критерии успеха для данной фокусной группы		Исследуемый ученик В..... Критерии успеха для данной фокусной группы		Исследуемый ученик С..... Критерии успеха для данной фокусной группы		
Этап серии уроков	Каким Вы ожидаете ответ ученика (ов) А	<i>Как он (она, они) отвечают в результате</i>	Каким Вы ожидаете ответ ученика (ов) В	<i>Как он (она, они) отвечают в результате наблюдений</i>	Каким Вы ожидаете ответ ученика (ов) С	<i>Как он (она, они) отвечают в результате наблюдений</i>	Примеры / вопросы
Этап ... (примерное время)							
Этап ... (примерное время)							
Заключительный этап ... (примерное время)							
Что учащиеся смогли сделать? (какого прогресса они достигли, и каковы тому подтверждения?)							
Предварительные идеи							

Оқушылармен сұхбат

Оқушыларға қоюға болатын сұрақтар:

- Осы сабақта саған бәрінен де не ұнады?
- Не үйрендің? Бұған дейін істей алмаған не істей аласың?
- Нені жақсырақ істей аласың? Қаншалықты жақсы істей аласың?
- Мұғалімнің қандай сөзінен кейін сен мәселені түсіндің?
- Сабақтың қай жерінде сен өзіңнің (қарастырылып жатқан тақырыпты, орындалып жатқан жаттығуды, әрекетті) түсінгеніңді түсіндің?
- Қандай мәселе саған қиын немесе күрделі болып көрінді?
- Бір нәрсені жақсы істегеніңді қалай білесің?

Интервью с учащимися

Вопросы, которые нужно задать ученикам:

Что тебе больше всего понравилось в этом уроке?

Чему вы научились? Что вы можете сделать, чего не могли сделать раньше?

Что ты можешь сделать лучше?

Насколько хорошо ты умеешь?

После какого слова учителя вы поняли проблему?

Где на уроке ты сам (рассматриваемая тема, выполняемое упражнение, действие) понял, что понял?

Какая проблема казалась вам сложной или сложной?

Сабақтан кейінгі талдау

Анализ после урока

- ҚҚ (құнды, қиын болды)
- Оқушылардан интервью алу

Сұрақтар:

1. Кіріспе сұрақтар
2. Қыздырма сұрақтар
3. Аяқтау сұрақтары

SWOT талдау

Мұғалім	Оқушы
+	+
-	-

Сабак зерттеуінің нәтижесі

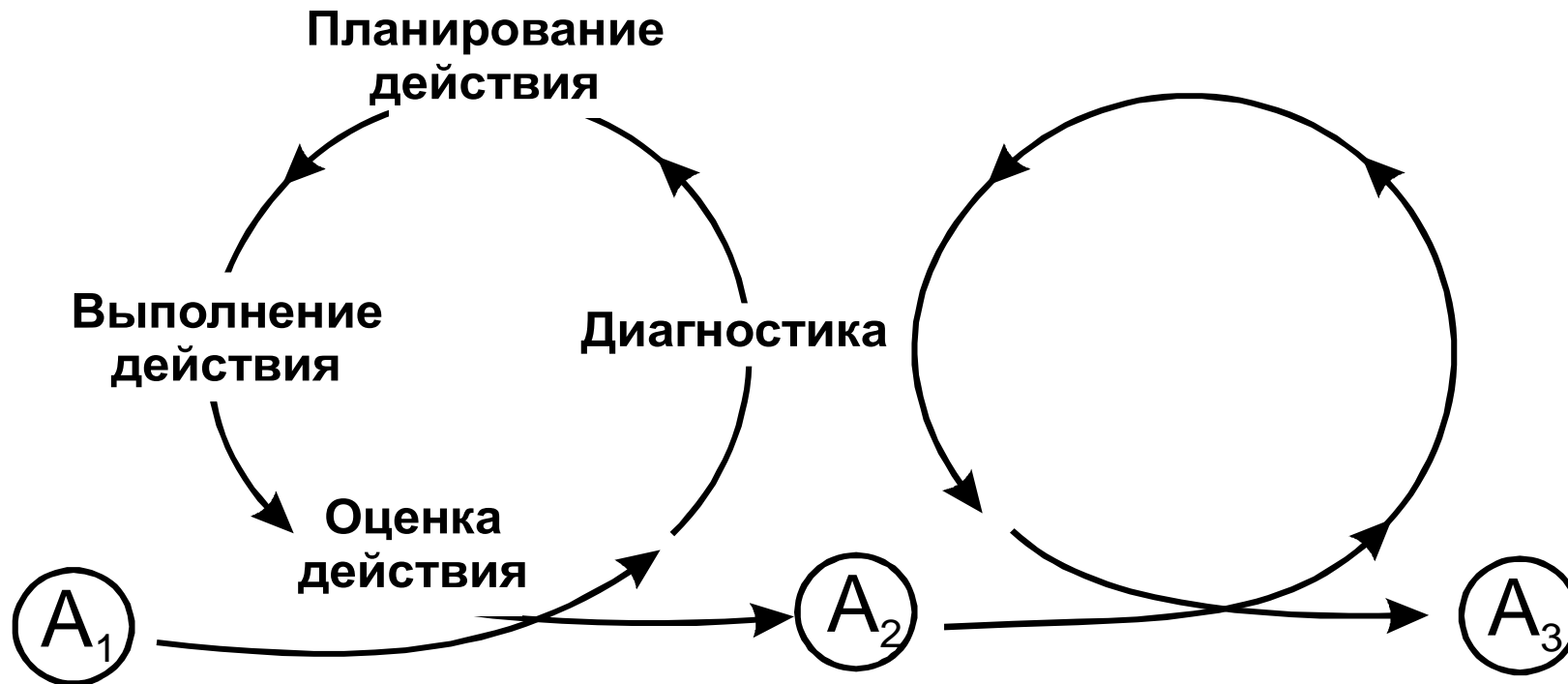
Результат исследования урока

- Хаттама
- Шығыс сауалнамасы
- Келесі зерттеу сұрағы
- Есеп
- Жарнама
- Жоспар
- Презентация
- Нұсқау
- Мақала
- Болжамның орындалуы немесе орындалмауы;
- Оқушылардың іс-әрекеттері
- Оқудағы кедергілер мен оларды жеңу жолдары
- ТПД (тұжырым-пікір-дәлел)
- Протокол
- Восточный опрос
- Следующий исследовательский вопрос
- Отчет
- Реклама
- План
- Презентация
- Инструкция
- Статья
- Выполнение или невыполнение прогноза;
- Действия учащихся
- Препятствия в обучении и способы их преодоления
- УМД (утверждение-мнение-доказательство)

Action research

(исследование в действии)

Он основан на цикле планирования, обучения, наблюдения, анализа и рефлексии.

Процесс, позволяющий специалистам-практикам анализировать, размышлять и разрешать школьные проблемы.

Зерттеу сұрағы қандай болу қажет? Каким должен быть вопрос исследования?

S M A R T

SPECIFIC

Нақты
Конкретная,
прозрачная

MEASURABLE

Өлшенетін
Измеримая

ATTAINABLE

Қол жетімді
Достижимая,
реалистичная

RELEVANT

Өзекті
Актуальная

TIME-BOUND

Әрекетке бағытта
Ограниченная
во времени

Action Research зерттеу сұрағы болу керек:

- 1. Нақты және бағытталған:** Ол сіздің тәжірибеңізде кездесетін нақты мәселені дәл сипаттауы керек.
- 2. Өлшенетін:** мәселені шешудің тиімді болғанын анықтау үшін зерттеу нәтижелерін өлшеуге болады.
- 3. Қол жетімді:** зерттеу сұрағы сіздің уақытыңыз бен ресурстарыңыз шеңберінде шынайы және қол жетімді болуы керек.
- 4. Өзекті:** зерттеу сұрағы сіздің тәжірибеңізге сәйкес болуы керек және білім сапасын жақсарту үшін маңызды болуы керек.
- 5. Әрекетке бағытталған:** зерттеу сұрағы мәселені шешу үшін нақты шешімдер мен әрекеттерді қабылдауға көмектесетін етіп тұжырымдалуы керек.

Вопрос исследования в Action Research должен быть:

- 1. Конкретным и фокусированным:** Он должен четко описывать конкретную проблему, с которой вы сталкиваетесь в своей практике.
- 2. Измеримым:** Должно быть возможно измерить результаты исследования, чтобы определить, было ли решение проблемы эффективным.
- 3. Достижимым:** Вопрос исследования должен быть реалистичным и достижимым в рамках вашего времени и ресурсов.
- 4. Релевантным:** Вопрос исследования должен быть релевантным для вашей практики и иметь значимость для улучшения качества образования.
- 5. Ориентированным на действие:** Вопрос исследования должен быть сформулирован так, чтобы он помог вам принять конкретные решения и действия для решения проблемы.

Маңызды:

Зерттеу жүргізіңіз: зерттеу сұрағын тұжырымдамас бұрын, мәселеніздің өзекті екеніне және ықтимал шешімдердің бар екеніне көз жеткізу үшін тақырып бойынша біраз зерттеулер жүргізіңіз.

Әріптестермен сөйлесіңіз: зерттеу сұрағы бойынша әріптестеріңізбен өз идеяларыңызды талқылаңыз және кері байланыс алыңыз.

Гипотезаны тұжырымдаңыз: зерттеу барысында тексеретін гипотезаны тұжырымдаңыз.

Жақсы зерттеу сұрағы-сәтті Action Research кілті. Бұл сізге нақты мақсат қоюға және оған жетуге бағытталған әрекеттерді жоспарлауға көмектеседі

Важно:

Проведите исследование: Прежде чем сформулировать вопрос исследования, проведите некоторое исследование по теме, чтобы убедиться, что ваша проблема актуальна и что существуют возможные решения.

Поговорите с коллегами: Обсудите с коллегами свои идеи для вопроса исследования и получите обратную связь.

Сформулируйте гипотезу: Сформулируйте гипотезу, которую вы будете проверять в ходе исследования.

Хороший вопрос исследования - это ключ к успешному Action Research. Он поможет вам создать четкую цель и планировать действия, направленные на ее достижение

Лист наблюдения за отдельными учащимися (Из опыта внедрения проекта AR)

№	ФИО учеников(фиксируются закодированными)	Ученик А	Ученик В	Ученик С
1	Предлагал идеи			
2	Активно участвовал в обсуждении группы(развивал, обобщал предложенные идеи, информацию)			
3	Помогал участникам группы			
4	Внимательно слушал и задавал вопросы			
5	Умел вести обсуждение(вежливо возражал, добивался согласия по вопросам, вызвавшим споры)			